

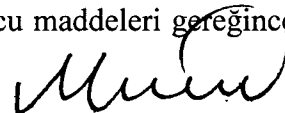
TEMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 17156
Tarih : 27.03.2026

42479

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın, **Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat IŞIKHAN** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96 ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Meral DANIŞ BEŞTAŞ
Erzurum Milletvekili

2025 yılı başında yürürlüğe giren 7538 sayılı Kanun ve bu Kanun'a dayanılarak yayımlanan 2025/4 sayılı SGK Genelgesi ile engelli yurttaşların sosyal güvenlik haklarına erişiminde köklü ve sınırlayıcı değişiklikler yapılmıştır. Söz konusu düzenlemeler, yalnızca teknik bir mevzuat değişikliği olmanın ötesinde, engelli bireylerin yaşam güvencesini doğrudan etkileyen sonuçlar doğurmuştur.

Bu değişikliklerle birlikte engellilik oranlarının belirlenmesinde esas alınan kriterler daraltılmış; özellikle kronik, ilerleyici ve hayati risk taşıyan hastalıkların değerlendirilmesinde önceki uygulamalara kıyasla daha katı ve dışlayıcı bir yaklaşım benimsenmiştir. Bunun sonucu olarak, diyaliz tedavisi gören, onkolojik hastalıklarla mücadele eden, ileri düzey diyabet, kalp ve damar hastalıkları bulunan çok sayıda yurttaşın emeklilik başvuruları reddedilmekte; emekliliğe hak kazanma aşamasına gelmiş bireyler sistem dışına itilmektedir.

Bu durum, her şeyden önce **Anayasa'nın 2'nci maddesinde güvence altına alınan sosyal devlet ilkesinin** açık bir ihlalidir. Sosyal devlet, en kırılgan kesimleri korumakla yükümlü iken; yapılan düzenlemeler, engelli yurttaşları korumak yerine onları daha güvencesiz hale getirmektedir.

Öte yandan, engelli yurttaşların mevcut hukuki düzenlemelere güvenerek hayatlarını planladıkları, çalışma hayatlarını ve emeklilik beklentilerini bu çerçevede şekillendirdikleri açıktır. Bu nedenle, getirilen yeni uygulamalar **hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerini** zedelemekte; bireylerin devlete duyduğu güveni sarsmaktadır. Bu yönüyle düzenlemeler, aynı zamanda **kazanılmış hakların korunması ilkesine** de aykırılık teşkil etmektedir.

Benzer şekilde, aynı veya daha hafif engel durumlarının sistem içinde kalmaya devam etmesine karşın, hayati risk taşıyan hastalıkların kapsam dışında bırakılması, **Anayasa'nın 10'uncu maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesini** ihlal eder niteliktedir. Nesnel ve makul bir temele dayanmayan bu farklı muamele, engelli yurttaşlar arasında ayrımcılık yaratmaktadır.

Düzenlemeler ayrıca yalnızca ulusal hukuk bakımından değil, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler bakımından da ciddi sorunlar barındırmaktadır. Türkiye'nin taraf olduğu **Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi**, engelli bireylerin bağımsız yaşayabilme ve toplumsal hayata tam ve etkin katılım hakkını güvence altına almaktadır.

Bununla birlikte, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ayrımcılık yasağına ilişkin hükümleri ve mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilen sosyal güvenlik hakları, bu tür geriye götürücü uygulamalara karşı koruma sağlamaktadır.

Engelli maaşları ve emeklilik gelirleri, yalnızca bir sosyal yardım ya da idari tasarruf kalemi değil; bireylerin **insan onuruna yakışır bir yaşam sürdürebilmesinin asgari koşuludur**. Bu hakların daraltılması, engelli bireylerin yoksulluğa, bakım bağımlılığına ve toplumsal dışlanmaya itilmesi sonucunu doğurmaktadır.

Öte yandan, yapılan düzenlemelerin kamu maliyesi gerekçesiyle savunulması ihtimali karşısında belirtmek gerekir ki; sosyal güvenlik hakkının daraltılması, özellikle en kırılgan gruplar söz konusu olduğunda, **ölçülülük ilkesi** ile bağdaşmamaktadır. Devletin mali yükümlülükleri ile bireylerin temel hakları arasında kurulması gereken denge, bu düzenlemelerle açık biçimde engelli yurttaşlar aleyhine bozulmuştur.

Bu bağlamda, söz konusu düzenlemelerin yalnızca teknik bir değişiklik değil; aynı zamanda **sosyal devlet anlayışından uzaklaşmanın, hak temelli politikalardan tasarruf odaklı politikalara yönelmenin somut bir göstergesi** olduğu değerlendirilmektedir.

Ortaya çıkan ve giderek derinleşen mağduriyetlerin tespiti, bu mağduriyetlere yol açan idari ve hukuki süreçlerin açıklığa kavuşturulması ve engelli yurttaşların kazanılmış haklarının iade edilmesi, hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir.

SORULAR

1. 7538 sayılı Kanun ve 2025/4 sayılı Genelge ile engelli emekliliği ve maluliyet değerlendirme kriterlerinde yapılan değişikliklerin gerekçesi nedir?
2. Söz konusu düzenlemeler yürürlüğe girmeden önce, engelli yurttaşların kazanılmış haklarının korunmasına yönelik herhangi bir geçiş hükmü neden öngörülmemiştir?
3. 15 Ocak 2025 tarihinden sonra engelli emekliliği başvurusu yapan yurttaşların başvurularının reddedilme oranı nedir? Bu oran önceki yıllarla karşılaştırıldığında nasıl bir değişim göstermiştir?
4. Diyaliz, onkoloji (kanser), ileri düzey diyabet, hipertansiyon ve kalp hastalıkları gibi kronik ve hayati risk taşıyan rahatsızlıklara sahip bireylerin engellilik oranlarının düşürülmesinin gerekçesi nedir?
5. Mevcut durumda emekli olan engelli yurttaşların yeniden değerlendirmeye tabi tutularak maaşlarının kesilmesi veya azaltılması söz konusu mudur? Bu kapsamda kaç kişi etkilenmiştir?
6. Engellilik oranlarının belirlenmesinde kullanılan yeni kriterlerin bilimsel ve tıbbi dayanakları nelerdir? Bu kriterler belirlenirken hangi kurum ve uzman görüşleri esas alınmıştır?
7. Aynı veya benzer sağlık durumuna sahip bireyler arasında farklı sonuçlar doğmasına yol açan uygulama farklılıklarının önüne geçmek için hangi denetim mekanizmaları kurulmuştur?
8. Yapılan düzenlemelerin, Anayasa'nın 2'nci maddesinde yer alan sosyal devlet ilkesi ile 10'uncu maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesine uygunluğu konusunda Bakanlığınızın değerlendirmesi nedir?
9. Engelli yurttaşların yaşamlarını sürdürebilmeleri açısından kritik öneme sahip olan emekli maaşlarının korunmasına yönelik yeni bir düzenleme yapılması planlanmakta mıdır?

10. Ortaya çıkan mağduriyetlerin giderilmesi amacıyla geriye dönük hak iadesi veya yeniden değerlendirme yapılmasına yönelik bir çalışma var mıdır?